

УДК 338.43.664

DOI <https://doi.org/10.32782/health-2025.1.12>

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ СВІТОВОГО РИНКУ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ ТА ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТАН І РОЗВИТОК РИНКУ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ В УКРАЇНІ

Міщенко Вікторія Іванівна,

кандидат фармацевтичних наук,

доцент кафедри соціальної фармації

Національного фармацевтичного університету

ORCID: 0000-0002-8293-0978

Попова Ірина Анатоліївна,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри соціальної фармації

Національного фармацевтичного університету

ORCID: 0000-0003-2962-9040

Машталер Вікторія Володимирівна,

кандидат фармацевтичних наук,

доцент кафедри фармакогнозії та нутриціології

Національного фармацевтичного університету

ORCID: 0000-0001-7446-0286

Статтю присвячено аналізу ринку дитячого харчування в Україні та світі, визначенню основних тенденцій сучасного розвитку та проблем галузі. Статистичні дані Statista Consumer Market Outlook свідчать про зростання світового ринку дитячого харчування, який у 2024 р. становив близько 75,59 млрд доларів США (середній темп зростання протягом 2018–2029 рр. становив 5,57 %). Авторами виокремлено позитивні та негативні тенденції, що впливають на розвиток вітчизняного ринку дитячого харчування. Оглянуто основні позитивні фактори впливу на розвиток ринку дитячого харчування, серед яких варто відокремити такі: зростання попиту серед споживачів (насамперед серед батьків) на корисні, так звані здорові продукти; упровадження концепції розумного сільськогосподарства, яка використовує перспективні технології: інтернет речей, комп'ютерний зір, штучний інтелект та ін. На жаль, в Україні спостерігається тенденція до зниження споживчого попиту на дитяче харчування на внутрішньому ринку. Акцентовано на негативних факторах впливу на галузь, а саме: демографічна криза українського населення (у 2023 р. на кожного новонародженого українця припадало три смерті); через війну Україна втратила 19,3 % посівних площ; у 2024 р. відбулося підвищення ціни на електроенергію для бізнесменів з 5 600 грн/МВт-год до 6 900 грн/МВт-год, що призвело до подорожчання дитячого харчування; падіння купівельної спроможності населення (скорочення ВВП у 2022 р. – 18,9 %). МОЗ України вже понад два роки отримує гуманітарну допомогу дитячого харчування від урядів і міністерств різних країн та міжнародних організацій (Дитячого фонду ООН ЮНІСЕФ, благодійних організацій «Medical Life Lines Ukraine», Велика Британія, Урядового агентства стратегічних резервів Польщі). Зазначається, що ефективна державна політика у сфері дитячого харчування призведе до забезпечення здорового та збалансованого харчування дітей, а також надасть можливість сприяти розвитку вітчизняних підприємств аналізованої галузі, що є надзвичайно важливим у воєнний та післявоєнний період.

Ключові слова: дитяче харчування, народжуваність, діти, тенденції розвитку.

Viktoriia Mishchenko, Irina Popova, Viktoriya Mashtaler. Research of current global trends in the baby food market and factors affecting the state and development of the baby food market in Ukraine

The article analyzes the baby food market in Ukraine and the world, identifies the main trends in its current development and challenges. Statistical data from Statista Consumer Market Outlook indicate the growth of the global baby food market, which in 2024 amounted to about USD 75.59 billion (average growth rate during 2018–2029 – 5.57 %). Positive and negative trends affecting the development of the domestic baby food market are identified. The main positive factors influencing the development of the baby food market are considered, among which the following should be highlighted: growing demand among consumers (especially among parents) for healthy, so-called “healthy” products; introduction of the concept of “smart” agriculture, which uses advanced technologies: the Internet of Things, computer vision, artificial intelligence, etc. Unfortunately, there is a downward trend in consumer demand for baby food in the domestic market in Ukraine. Attention is focused on the negative factors affecting the industry, namely: the demographic crisis of the Ukrainian population (in 2023, there were three deaths for every newborn Ukrainian); due to the war, Ukraine lost

19.3 % of its sown areas; in 2024, the price of electricity for entrepreneurs increased from 5 600 UAH/MWh to 6 900 UAH/MWh, which led to a rise in the price of baby food; a drop in the purchasing power of the population (GDP decline in 2022 – 18.9 %). For more than two years, the Ministry of Health of Ukraine has been receiving humanitarian aid for baby food from governments and ministries of different countries and international organizations (UNICEF, Medical Life Lines Ukraine, Great Britain, the State Agency for Strategic Reserves of Poland). It is noted that an effective state policy in the field of baby food will lead to the provision of healthy and balanced nutrition for children, as well as provide an opportunity to promote the development of domestic enterprises in the analyzed industry, which is extremely important in the war and post-war period.

Key words: baby food, fertility, children, development trends.

Вступ. Дитяче харчування є незамінним, коли грудне молоко недоступне або коли жінка вирішує припинити грудне вигодовування. Сучасна державна політика в країні спрямована на створення умов для здорового та поживного дитячого харчування як одного з основних факторів розвитку здорового покоління. Тому виявлення сучасних тенденцій розвитку ринку дитячого харчування в Україні є актуальним питанням сьогодення.

Мета та завдання. Дослідити сучасний розвиток світового ринку дитячого харчування та проаналізувати фактори впливу й тенденції розвитку ринку дитячого харчування в Україні.

Методи дослідження. Для вивчення та аналізу вітчизняного ринку дитячого харчування використано законодавчу базу, дані МОЗ України, Міністерства юстиції та Міністерства фінансів. Статичні дані компанії Pro-Consulting щодо розвитку ринку дитячого харчування у світі. У дослідженні використовували методи системного аналізу, статистичного, структурного й графічного аналізу, а також систематизації та узагальнення даних.

Результати дослідження. Світовий ринок дитячого харчування активно розвивається. За даними

Statista Consumer Market Outlook, у 2024 р. обсяг світового ринку дитячого харчування становив близько 75,59 млрд дол. США. Середній темп зростання протягом 2018–2029 рр. становить 5,57 %. Очікується, що в найближчі роки він зростатиме й у 2028 р. досягне 100,1 млрд дол. США (рис. 1) [1].

У США ринок дитячого харчування регулюється Управлінням із санітарного нагляду за якістю харчових продуктів і медикаментів. Провідними брендами дитячого харчування є такі бренди: Gerber, Beech-Nut та Plum Organics. Наразі Gerber є дочірньою компанією найбільшої у світі харчової компанії Nestlé SA зі штаб-квартирою у Вевері, Швейцарія. Сучасні світові тенденції розвитку ринку дитячого харчування:

- споживачі, а саме батьки, дедалі вимогливіше ставляться до вибору продукції для своїх дітей;
- дедалі більше звертають увагу на своє здоров'я загалом, і дедалі більше споживачів шукають продукти з екологічно чистим маркуванням (clean label, natural, organically);
- інновації в пакуванні (тетрапак), вихід на ринок продуктів швидкого харчування – «їжа на ходу»;

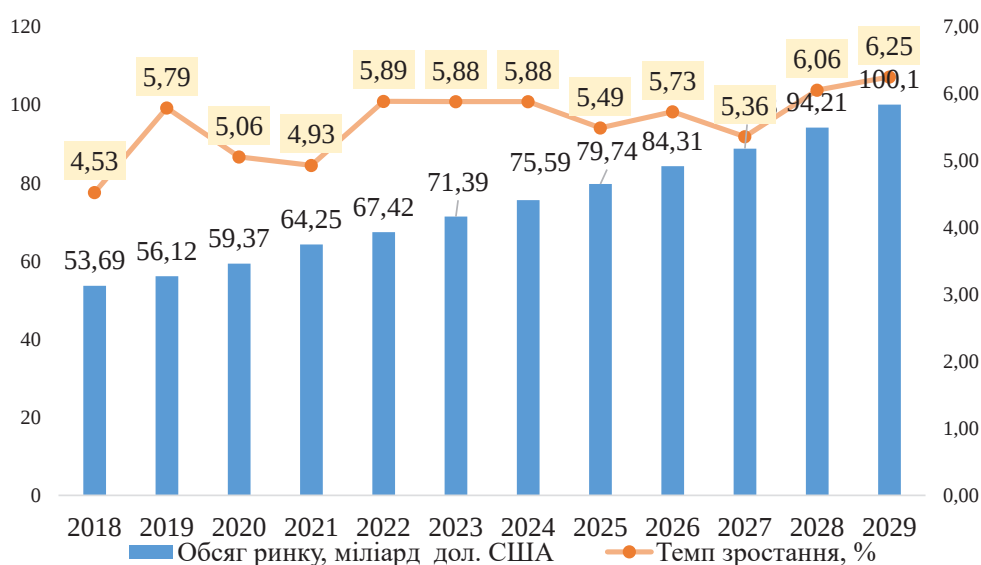

Рис. 1. Доходи світового ринку дитячого харчування протягом 2018–2029 рр. (за даними Statista Consumer Market Outlook)

- розширюється асортимент торгових марок у категорії «економ»;
- привернення уваги покупців з невисокими та середніми доходами;
- роздрібна реалізація через інтернет-магазини;
- компанії розширюють свій портфель товарів, вміщуючи в нього додаткові продукти для дітей віком від 12 місяців до двох-трьох років [2; 3].

На сучасному етапі розвитку перед галуззю дитячого харчування в Україні гостро стоїть питання ефективного нормативно-правового регулювання дитячого харчування, зокрема, відповідності чинних нормативно-правових актів нормам і стандартам Європейського Союзу (ЄС) [4]. Тому з метою увідповіднення українського законодавства у сфері дитячого харчування до вимог законодавства ЄС внесено зміни до деяких законодавчих актів України щодо термінології. 21.10.2021 р. ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства України у сфері дитячого харчування у відповідність з вимогами Європейського Союзу». Цей Закон надає термінологічне визначення поняття «дитяче харчування – харчовий продукт, призначений для задоволення потреб дітей грудного та раннього віку в поживних речовинах та енергії, включаючи воду для дитячого харчування» [5].

За даними досліджень фірми Pro-Consulting, дитяче харчування поділяється за типами продуктів: каші швидкого приготування, які достатньо розвести гарячою водою чи молоком; каша, яка вже готова до вживання; суха молочна суміш, що розводиться гарячою водою; різноманітні пюре: з фруктів та ягід, з овочів, м'яса, риби, комбі-

новані (м'ясо та овочі, фрукти та овочі, риба та овочі, м'ясо та крупи) [6]. Сегментація вітчизняного ринку дитячого харчування за типом продукції в натуральному вираженні за 9 місяців 2023 р., наведена на рис. 2 [6].

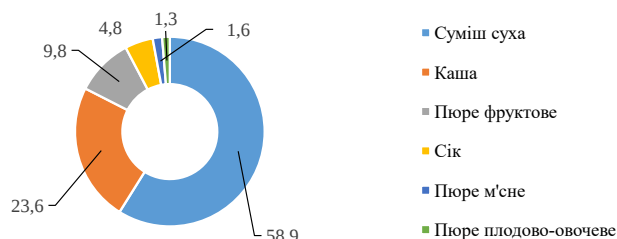

Рис. 2. Сегментування українського ринку дитячого харчування за категоріями продукції в натуральному вираженні за 9 міс. 2023 р., % (джерело Pro-Consulting)

Серед факторів, що впливають на розвиток вітчизняного ринку дитячого харчування, можна виокремити такі головні, що наведені на рис. 3.

Першим вагомим позитивним фактором є дедалі більший попит серед споживачів, адже люди прагнуть до здорового харчування та споживання корисних й екологічно чистих продуктів. Батьки особливо прискіпливо ставляться до вибору дитячого харчування для своїх дітей та орієнтуються на здорові продукти [7; 8].

На жаль, демографічна криза українського населення є причиною, яка призвела до зменшення споживання дитячого харчування. Загалом, показники народжуваності в країні знижувалися протягом 2018–2024 рр. – у середньому на 10,9 % на рік. Натомість навіть без повномасштабної в Україні вдвічі менші показники: 100 жінок народжували 110 дітей. Модель «сім'я

Основні фактори впливу на розвиток вітчизняного ринку дитячого харчування	I. Зростання попиту на корисні так звані «здорові» продукти
	II. Демографічна криза українського населення
	III. Втрата посівних площ через воєнні дії
	IV. Підвищення цін на енергоресурси
	V. Автоматизація виробництва та розвиток сільськогосподарських технологій (розумне сільське господарство)
	VI. Гуманітарна допомога
	VII. Падіння купівельної спроможності населення

Рис. 3. Фактори впливу щодо розвитку вітчизняного ринку дитячого харчування

з двома дітьми» поступово змінилася на звичну нині «сім'ю з однією дитиною», яка не відтворює чисельність. Повномасштабне вторгнення посилює зменшення населення країни. У 1,5 раза скоротилася народжуваність у 2024 р. порівняно з періодом до повномасштабного вторгнення: 87 655 дітей проти 132 595 у 2021 р. (рис. 4) [9]. За перше півріччя 2024 р. в Україні народилося 87 655 дітей – це на 9 % менше, аніж за аналогічний період торік, за даними Мін'юсту. Водночас зафіксовано 250 972 смерті [10]. Наразі на кожного новонародженого українця припадає три смерті – це співвідношення є одним з ключових індикаторів демографічної кризи в країні. Варто відмітити, що у 2018–2020 рр. на одну дитину припадало двоє померлих. 250 972 людини померли в Україні за перші півроку 2024 р. Це у 1,4 раза менше, ніж за аналогічний період 2021 р., коли зафіксували 349 041 померлого. Проте варто зазначити, що 2021 р. був піковим на смерті через пандемію COVID-19 [11].

Наступним показником, який суттєво знижує розвиток ринку дитячого харчування, є пошкодження врожаю, а саме втрата посівних площ через воєнні дії. Дослідження Міжнародного центру «Українська перемога» та Мережі захисту національних інтересів (National interests advocacy network) щодо впливу російської агресії на глобальну продовольчу безпеку свідчать, що Україна втратила 19,3 % урожаю через війну. Варто наголосити, що понад 5 000 гектарів орних земель в Україні не використовують через війну. Збитки, завдані українським ґрунтам, становлять понад 900 млрд грн. Орні поля заповнені

нерозірваними снарядами та мінами. Також відчувається нестача води для зрошення через підірив Каховської дамби, обмежений експорт через українські порти, руйнування інфраструктури та обладнання. Найбільші площі замінованих земель розташовані на півдні та сході: понад 208 000 гектарів у Херсонській області, майже 160 000 гектарів у Харківській області та понад 85 000 гектарів у Миколаївській області [12].

Ще один показник, який суттєво знижує розвиток ринку дитячого харчування, – підвищення цін на енергоресурси. Згідно з постановою КМУ України від 31.05.2024 р. № 632, з 1 червня тариф на електроенергію для бізнесу 07:00 до 11:00 та з 23:00 до 24:00 ціни на світло для бізнесу підвищено до 6 900 грн/МВт-год (раніше – 5 600 грн/МВт-год). Вечірні тарифи – із 17:00 до 23:00 – зросли до 9 000 грн/МВт-год (раніше – 7 500 грн/МВт-год) [13]. Зростання ціни на електроенергію для підприємств, звичайно ж, призведе до зростання цін на дитяче харчування.

Також, щоб зменшити витрати, виробники починають шукати дешевші інгредієнти для свого виробництва. Деякі з них скорочують виробництво дитячого харчування. Такі дії призводять до збільшення собівартості продукції, що спричиняє зростання цін на товари. Однак за таких обставин страждає кінцевий споживач [14].

Автоматизація виробництва та сучасний розвиток сільськогосподарських технологій є показником, який позитивно впливає на ринок дитячого харчування. Сучасні тенденції в сільському господарстві свідчать про перехід до «розумного» землеробства та ефективного використання часу

Рис. 4. Показники народжуваності в Україні (джерело: Держстат)

й ресурсів при одночасному зменшенні втрат урожаю. Це концепція, яка використовує передові технології: Інтернет речей, комп'ютерний зір та штучний інтелект. Перспективним є створення та впровадження нових сортів сільськогосподарських культур з використанням новітніх методів біотехнологій, як-от клітинна та генетична інженерія. Крім того, розумне сільське господарство, як правило, використовує екологічно чисті засоби для вирощування сільськогосподарських культур, які використовують у виробництві дитячого харчування [15].

МОЗ України вже майже три роки війни отримує гуманітарну допомогу від урядів і міністерств різних країн та міжнародних організацій на дитяче харчування: від уряду Об'єднаних Арабських Еміратів, Дитячого фонду ООН ЮНІСЕФ, благодійних організацій «Medical Life Lines Ukraine», Великобританія, «Direct Relief», США, «C.U.B.A. gGmbH», Німеччина, Урядового агентства стратегічних резервів Польщі та ін. (табл. 1) [16].

Таблиця 1
Дані МОЗ України про гуманітарну допомогу Україні на дитяче харчування від урядів і міністерств різних країн та міжнародних організацій

Дата	Дитяче харчування, вантажні палети*
01.10.2023 р	52
16.10.2023 р.	1
23.10.2023 р.	78
06.11.2023 р.	80
15.11.2023 р.	84
20.11.2023 р.	23
27.11.2023 р.	140

*вантажна палета має розмір 1000 x 1200 x 145

Падіння купівельної спроможності населення призвело до зниження споживчого попиту на внутрішньому ринку на дитяче харчування. За даними Мінфіну, в Україні номінальний ВП у 2022 р. становив від'ємне значення – 18,9 %, а у 2023 р. вже є позитивна динаміка + 10,4 %. Це відбулося через падіння виробництва внаслідок руйнування виробничої, транспортної та енергетичної інфраструктури; анексію територій; порушення логістичних і виробничих зв'язків між підприємствами; скорочення експорту товарів та послуг [17].

Так, проаналізовано впливові фактори на розвиток ринку дитячого харчування в Україні. Ураховуючи вищезазначені чинники для розвитку ринку галузі, що аналізувалася, держава має

створити належні умови: розробити соціальні програми для підвищення народжуваності та підтримки сімей, створити умови для повернення внутрішньо переміщених осіб, які виїхали з України внаслідок повномасштабної війни, запровадити стимулювальні програми для підтримки національного виробника дитячого харчування.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, варто зазначити, що на цей час світовий ринок дитячого харчування становить 75,59 млрд дол. США й знаходиться на підйомі, із середнім темпом зростання 5,57 % протягом 2018–2029 рр., і, за прогнозами, досягне 100,1 млрд дол. США у 2028 р. Світові тенденції на зазначеному ринку такі: споживачі, а саме батьки, стають більш вимогливими при виборі продуктів для своїх дітей; віддаючи перевагу продукцію з екомаркуванням; інновації в упаковці (тетрапак); розширюється асортимент брендів в економ-категорії. На вітчизняному ринку дитячого харчування у 2023 р. найпоширенішим типом продукції були сухі суміші (58,9 %). За результатами дослідження встановлено впливові фактори його розвитку. Збільшує попит на ринку прагнення батьків, які більш вибагливо ставляться до вибору харчування для своїх дітей та орієнтуються на здорові, органічні й натуральні продукти. Зниження народжуваності в країні на 10,9 % на рік у період з 2018 до 2024 рр. та повномасштабне вторгнення, яке знизило народжуваність у 1,5 раза (87 655 дітей народилося у 2021 р. та 132 595 у 2024 р.), призвели до скорочення використання дитячого харчування. На його виробництво впливає зменшення використання замінованих орних земель – понад 208 000 гектарів у Херсонській, 160 000 гектарів у Харківській та 85 000 гектарів – значно зменшило врожай зернових культур. Зростання цін на дитяче харчування пов'язано з підвищенням на 1 500 грн/МВт-год ціни на електроенергію для підприємств. До зменшення втрати врожаю призведуть новітні технології в сільському господарстві (комп'ютерний зір, штучний інтелект, новітні методи біотехнологій). Від початку бойових дій в Україну дитяче харчування як гуманітарну допомогу доправили уряди та міністерства різних країн – уряд Об'єднаних Арабських Еміратів, Дитячий фонд ООН ЮНІСЕФ, Medical Life Lines Ukraine, Великобританія, Direct Relief, США, C.U.B.A. gGmbH, Німеччина та інші. Падіння ВВП на – 18,9 % у 2022 р. призвело до зниження споживчого попиту на дитяче харчування на внутрішньому ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міжнародна платформа бізнес-даних «Statista». URL: <https://www.statista.com/statistics/249469/global-baby-food-market-size-2015/> (дата звернення 17.01.2025)
2. Global Baby Food Market Size, Share & Industry Trends Analysis Report By Category, By Product Type (Milk formula, Dried Baby Food, Prepared Baby Food, and Others), By Distribution Channel, By Regional Outlook and Forecast, 2023–2030. URL: <https://www.kbvresearch.com/baby-food-market/> (Last accessed: 17.01.2025)
3. Globalization, first-foods systems transformations and corporate power: a synthesis of literature and data on the market and political practices of the transnational baby food industry / P. Baker at all. *Global Health*. 2021. № 17 (1). P. 5–8. <https://globalizationandhealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12992-021-00708-1> (Last accessed: 17.01.2025)
4. Колбіна Н. Г. Шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування. *Київський часопис права*. 2022. № 1. С. 117–122. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2022.1.18>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства України у сфері забезпечення дитячим харчуванням у відповідність з вимогами законодавства Європейського Союзу : Закон України Відомості Верховної Ради. 2022, № 1, ст. 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1822-20#Text> (дата звернення: 17.01.2025).
6. Pro-Consulting. Аналіз ринку дитячого харчування в Україні. 2023 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-detskogo-pitaniya-v-ukraine-2021-9-mes-2023-gg> (дата звернення 17.01.2025)
7. Назаркіна В. М., Міщенко В. І., Стегній А. С. Огляд асортименту сумішей для дітей з непереносимістю лактози. *Науково-технічний прогрес і оптимізація технологічних процесів створення лікарських препаратів* : матеріали Х наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої пам'яті зав. каф. управління та економіки фармації з технологією ліків, д-ра фарм. наук, проф. Т. А. Грошового 17–18 жовтня 2024 р. Тернопіль : ТНМУ, 2024. С. 235–236. URL: <https://surl.li/cunytX> (дата звернення 17.01.2025)
8. Колбіна Н. Г. Проблемні питання розвитку ринку дитячого харчування в Україні. *Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 10–11 грудня 2021 р.). Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2021. С. 75–79.
9. Народжуваність в Україні продовжує падати і готується поставити новий антирекорд останніх 30 років. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/derpopulation-2021> (дата звернення 17.01.2025)
10. Держстат. Опендатабот. Мін'юсту. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/newborn-2023> (дата звернення 17.01.2025).
11. Смертність в Україні утримчує перевищує народжуваність у 2024 році URL: <https://opendatabot.ua/analytics/birth-death-2024-6> (дата звернення 17.01.2025)
12. Ільченко Л. Україна втратила 19,3 % посівних площ через війну – дослідження. *Економічна правда*. 12 січня 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/01/12/708698/> (дата звернення 17.01.2025).
13. Із 1 червня значно зростуть тарифи на електроенергію для бізнесу – НКРЕКП. 22 травня 2024. URL: https://buh.ligazakon.net/news/227909_z-1-cherhvnya-znachno-zrostut-tarifi-na-elektroenergiyu-dlya-bznesu-nkrekp (дата звернення 17.01.2025).
14. Гуржій Т. О. Сфера дитячого харчування в Україні: проблемні питання розвитку. *Київський часопис права*. 2023. №1. С. 175–180.
15. 10 найкращих тенденцій, технологій та інновацій у сільському господарстві за 2022 рік. 03.01.2023. URL: <https://dia.dp.gov.ua/10-najkrashhix-tendencij-tehnologij-ta-innovacij-u-sil'skomu-gospodarstvi-za-2022-rik/> (дата звернення 17.01.2025)
16. «Швидкі» та медичні меблі – гуманітарна допомога минулого тижня. URL: <https://moz.gov.ua/uk/shvidki-ta-medichni-mebli-%E2%80%9393-gumanitarna-dopomoga-minulogo-tizhnja> (дата звернення 17.01.2025)
17. Мінфін. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2025 <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення 17.01.2025)

REFERENCES

1. Mizhnarodna platforma biznes-danykh «Statista», [International business data platform Statista] URL: <https://www.statista.com/statistics/249469/global-baby-food-market-size-2015/> (data zvernennia: 17.01.2025)
2. Global Baby Food Market Size, Share & Industry Trends Analysis Report By Category, By Product Type (Milk formula, Dried Baby Food, Prepared Baby Food, and Others), By Distribution Channel, By Regional Outlook and Forecast, 2023–2030. URL: <https://www.kbvresearch.com/baby-food-market/> (data zvernennia: 17.01.2025)
3. Baker P, Russ K, Kang M, Santos TM, Neves PAR, Smith J, Kingston G, Mialon M, Lawrence M, Wood B, Moodie R, Clark D, Sievert K, Boatwright M, McCoy D. (2021). Globalization, first-foods systems transformations and corporate power: a synthesis of literature and data on the market and political practices of the transnational baby food industry. *Global Health*, 17(1), 58. DOI: 10.1186/s12992-021-00708-1. [In USA].
4. Kolbina N. H. (2022). Shliakhy vdoskonalennia administratyvno-pravovoho rehuliuвання vyrobnytstva ta obihu dytiachoho kharchuvannia, [Ways to improve administrative and legal regulation of baby food production and circulation], *Kyivskiy chasopys prava*, 1, 117–122. [In Ukrainian].
5. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo pryvedennia zakonodavstva Ukrainy u sferi zabezpechennia dytiachym kharchuvanniam u vidpovidnist z vymohamy zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu, [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Bringing the Legislation of Ukraine in the Field of Baby Food Provision in Compliance with the Requirements of the European Union Legislation], *Zakon Ukrainy Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2022, № 1, st. 2. [In Ukrainian].

6. Pro-Consulting. Analiz rynku dytiachoho kharchuvannia v Ukraini. 2023 rik. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-detskogo-pitaniya-v-ukraine-2021-9-mes-2023-gg> (data zvernennia: 17.01.2025)
7. Nazarkina V. M., Mishchenko V. I., Stehni A. S. (2024). Ohliad asortymentu sumishei dlia ditei z neperenosymistiu laktozy, [Overview of the range of formulas for children with lactose intolerance]. Naukovo-tekhnichnyi prohres i optymizatsiia tekhnolohichnykh protsesiv stvorennia likarskykh preparativ.: materialy Kh nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu, prysviachenoï pamiaty zav. kaf. upravlinnia ta ekonomiky farmatsii z tekhnolohiieiu likiv, d-ra farm. nauk, prof. T.A. Hroshovoho 17–18 zhovtnia 2024 r. Ternopil : TNMU, 235–236. [In Ukrainian].
8. Kolbina N. H. (2021) Problemni pytannia rozvytku rynku dytiachoho kharchuvannia v Ukraini, [Problematic issues of baby food market development in Ukraine], Suchasne derzhavotvorennia ta pravotvorennia: pytannia teorii ta praktyky : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Odesa, Ukraina, 10–11 hrudnia 2021 r.). Odesa : HO «Prychornomorska fundatsiia prava», 75–79. [In Ukrainian].
9. Narodzhuvanist v Ukraini prodovzhuie padaty i hotuietsia postavyty novyi antyrekord ostannikh 30-ty rokiv. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/depoulation-2021> (data zvernennia: 17.01.2025)
10. Derzhstat. Opendatabot. Miniustu. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/newborn-2023> (data zvernennia: 17.01.2025)
11. Smertnist v Ukraini utrychi perevyshchuie narodzhuvanist u 2024 rotsi URL: <https://opendatabot.ua/analytics/birth-death-2024-6> (data zvernennia: 17.01.2025)
12. Ilchenko L. (2024), Ukraina vtratyła 19,3 % posivnykh ploshch cherez viinu – doslidzhennia, [Ukraine has lost 19.3 % of its sown areas due to the war – research], Ekonomichna pravda. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/01/12/708698/> [In Ukrainian].
13. Iz 1 chervnia znachno zrostut taryfy na elektroenerhiiu dlia biznesu – NKREKP. 22 travnia 2024. URL: https://buh.ligazakon.net/news/227909_z-1-chervnya-znachno-zrostut-tarifi-na-elektroenergyu-dlya-bznesu--nkrekp (data zvernennia: 17.01.2025)
14. Hurzhii T. O. (2023), Sfera dytiachoho kharchuvannia v Ukraini: problemni pytannia rozvytku, [Baby food in Ukraine: problematic issues of development]. Kyivskyi chasopys prava, 1, 175-180. [In Ukrainian].
15. 10 naikrashchykh tendentsii, tekhnolohii ta innovatsii u silskomu hospodarstvi za 2022 rik. 03.01.2023. URL: <https://dia.dp.gov.ua/10-najkrashhix-tendencij-tekhnologij-ta-innovacij-u-silskomu-gospodarstvi-za-2022-rik/> (data zvernennia: 17.01.2025)
16. «Shvydkii» ta medychni mebli – humanitarna dopomoha mynuloho tyzhnia. URL: <https://moz.gov.ua/uk/shvidki-ta-medychni-mebli-%E2%80%93-gumanitarna-dopomoga-minulogo-tizhnja> (data zvernennia: 17.01.2025)
17. Minfin. Valovyi vnutrishnii produkt (VVP) v Ukraini 2025. <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (data zvernennia: 17.01.2025)